

ВЕЛИМИР ПЕТРОВ
БУКЕТЧЕ
ПРОФИЛЧЕТА

chitanka.info

ПЕРКОВ СТРОИ АПАРТАМЕНТИ

По Татово време, в Русенско се подвизаваше един местен, несменяем шеф на АПеКата, дето при Тато влизал с пищов на кръста и с ръце в джобовете. Казваше се Берков, но му викаха Перков. Груб към слабите и сервилен към големите. Лично съм му сърбал попарата — изпъди ни с изваден пищов — група художници, цял месец зографисвали обори и халета и търпяли маргазлъците му — пихме по една студена вода.

Инициативен, от тези дето с чужда пита помен правят. Наистина — построи разни работи с тежки борчове във валута, по възможно най-незаконните начини, и други му сърбаха попарата. Та, той си наумил да си строи апартаменти за челядта, но да са „Баш в центъра на Русе“. Като казвам Баш, разбирайте го — Баш-баш! Предложили му разни свободни петна — все настрани му се виждали. По него време от Най-отгоре, за да се пресекат местни натиски и ходатайства, туриха за Главен архитект на Генплана — Генерален застроителен план на Русе, архитект Христо Генков, брат на художника Генко Генков. И двамата са много добри в професиите си, но и двамата имат... малко нещо... абе, меко казано нестандартно и неконтролируемо. При художника е съвсем изявено — много си пати, въпреки, че майка им е била нещо ятачка или партизанка... При архитекта е по-дисциплинирано, това нещо — избухливо е, щото не понася дивотии. Затова и го бяха довели от София, по лична заръка от Тато. Така здраво я беше подхванал, че мълвата говореше — Генпланът се казвал така, по името на Генков.

Предупреждават Генков, че Берков ще го посети по такъв и такъв въпрос, да си има едно наум. Той само изръмжал: — Дайте го насам!

Трябва да сте виждали Берков, за да си представите ситуацията — диаметърът му в кръста е почти колкото височината до раменете, а е висок човек. По законите за центъра на тежестта, ходеше силно наклонен назад, а това придава допълнително самоуверен вид. Следва диалогът:

— Добър ден, обадиха ли ви се от... (поглежда нагоре), аз съм Берков!

— Да, заповядайте другарю Перков, обадиха ми се, да, разбира се...

— Берков съм!

— Да, чух добре, другарю Перков, обадиха ми се, какво желаете...

— Берков съм, КАЗАХ, за петното, застроителното, в башцентъра на Централната част.

— Какво току повтаряте: Перков, та Перков! Знаем, обадиха ми се, взехме решение, по изключение, щото местата са отдавна блокирани, но за Вас, по изключение! Ето това е петното! — и показва на огромната карта на Генплана на Русе, върху Паметника на Свободата от Арнолдо Дзоки.

— По централно място нямаме за сега, другарю Перков (като натъртва на Пъто); за паметника не се притеснявайте, ще го преместим, щом е за Вас!

Продължението не е за в писмен вид!

БАЙ КИРО СТАНЧЕВ

Сега, ако искам да съм обективен и точен при скициране дори и на някои кюшенца от профила на Бай Кири, да си прилича, трябва да забъркам в един котел черна боя и в едно алуминиево канче — малко бяла. От бялата може и да артиса.

Сравнително добър художник, природно надарен талант и напорист темперамент, за съжаление на обществото, спрял развитието си в средна възраст, поради алкохолна презаетост. Набор на Ненко Балкански, когото несъзнателно или не, имитираше в държане, лула и маниери, сега щеше да е около стоте. Около шестдесетте и кусур, по чудо прескочи трапа и по още по-голямо чудо — на два пъти спира пиенето и накрая — окончателно. За сеирджиите — жалко, щото пиенето му беше атрактивно, с много скандали, публично-нарицателно и повод на родителите на талантиви бъдещи художници, да ги възпират от подобен избор в професията. В тетрадката, изпълняваща функцията на Протоколна книга от заседанията на ръководството на Група на художниците — Русе, е написано от треперещата ръка на тогавашния Председател, с безподобното име Лукан Семков Цокв — каквото име-то, такова и човечето, известно с крилатата фраза, произнесена с тракащо чейне: — Отивам, с извинение, до партията! — без коментар — Та, с неговата трепереща ръка, от емоцията на момента, е записано през 1952 година:

— ... заключили сме се по време на заседание в канцеларията, щото Кири Станчев, както винаги пиян-залян се мъчи да разбие секретa. Урината нахлува в помещението.

Уникално, нали, как са се разбивали навремето секретни брави.

От този му период, на Бай Кири му останаха професионалната походка на моряк на люлееща се палуба в бурно море; и кръвясалите очи в огромни торбички. Казват — поради тая червена бленда в погледа, последните му картини са издържани в революционно-пролетарски колорит; както и тематиката — натюрморти с изкормени юрдечки, риби, ножове и черволаци.

Имаше светли промеждутъци, когато беше общителен, духовит и благоразположен.

От тогава е и историята с бурканите; ето я:

Отиват да викат Бай Киро да държи лопатите на Божко Василенко — Железария на дребно, докато хвърля серкмето. То си изисква майсторлък — не всеки може да държи лодката в стабилно равновесие с греблата, да я придвижва напред-назад по рибодайните места, докато серкмеджията стъпил бос на мокрото и хлъзгавото, на носа на лодката, манипулира със серкмето. При едно заклащане знаете какво ще се случи; а Бай Киро е спец на тая работа.

— То и Драго Акулата може да му държи лопатите, че по цял ден е по Дунава, ама Киро си е друго! — не пропуска коментар за уменията му Балбузана, характерен артист от Театъра и сподвижник на Тайфата.

— Киро, Киро!

Тук Киро, там — Киро, намират го да реди в коритото на двора, да се киснат буркани с вишни, току що купени от магазина. Каква била работата — леля Сава, жена му, заминавала при децата и му заръчала да обере вишната и да свари компоти за зимата. Само и само да я отпрати по-бързо, обещал. Купил готови компоти и сега ги киснел да паднат купешките етикети, да не разберяла кондиката.

— Ще и правя компоти, аз на нея! Как пък не! Че не мога, сякаш, да свърша нещо по-полезно през това време — например да отупам някой шедьовър! — и отива за риба.

Художникът си е художник — Бай Киро се слави с точно око. Колегата Трифон Николов има страх от новото неначенато платно, не смее да го започне, да не осквернявал девствеността му. Мотае се със странични неща, само и само да не ри-сува. В случая — майстори Нютонов телескоп, по указания от юношеско списание; дълъг към два метра и дебел към педя и половина. Лупата шлайфа по метода на грамофонната плоча, за една трета вдлъбнатост, с диамантен прах, на самоделен станок, от дебелото стъкло на корабен илюминатор. Гилдията любопитно следи манипулациите. Бай Киро внезапно отсича:

— Телескопът побира точно осемдесет и два литра вино!

Ентусиастични и неверници правят сложни изчисления — излиза точно осемдесет и два литра!

На стари години, прави му чест, се хвана да учи младежи в кръжок по рисуване и много от тях, особено завършилите във Велико Търново са започнали при него. Уважаваха го и търпяха безропотно каруцарския му жаргон и отношение, псувните и обръщенията като „жабо“ и „мърльо“; както и пощипванията и опипванията тук-таме по бъдещите колежки — стари мераци на дърти котараци, вика.

Комай, ми се свърши бялата боя в алуминиевото канче.

С черната боя, все пак трябва да спазя известна въздържаност, много черти да премълча или набързо претупам — все пак Бай Киро вече не е между живите и не може да се защити.

Черното може да е различно: тънка, графична, категорична, филигранна линия; или акварелно разлято — прозирно нюансирано; нахвърляния с дебелия четка, както и поливания на едри петна — материал за характеристика бол-бол. Например викаха — му Киро Къркялана. Къркялан е човек — четиридесет лъжи. Много лъжеше; за всичко и безогледно. Нищо свято нямаше за него, стига да е на келепир. Лъже те и те гледа в очите — вода ненапита. Ще те прекара през незначителни дървета и блатата, ще излезе чистичек и непорочен. Някъде по сметка, някъде — просто така, заради самата лъжа.

Ето един случай, разказван от Дечко Узунов:

— Туй — Киро, по София, с пиянска компания я били подкарвали, та цяла седмица. Свършили парите, а жабчето кряка на сухо, иска още и още, нъл тъй — Киро казва на апачите да го чакат и идва в СБХато, а аз по него време съм Председател. Лее сълзи, уж корав човек, като такъв го знаем; жена му — Сава била умряла. А тя — светица. Киро въобще не я заслужава. Учителка по математика, една кротка такава. Човещина, споминала се. Киро се тръшка, на края на силите си, това — в Съюза се същисахме; даваме му водичка да пийне, свестяваме го — Питаме — да помогнем ли с нещо. Нямам пари, да я погребя като хората, вика — чакал от едни картини, нещо се забавили. Какво да го правиш, нали сме хора, колеги, набори, разписах му солиден заем от фонда за из-ложби. Пращаме официална съболезнователна телеграма

до децата им — лично Сава я приела — като гръмната, хем си му знае мурафетите! Ситуация!

С това пиене, направил бая борчове. Негов патент си беше да продаде една картина на няколко пъти и да не върне парите. Търсеха го и от милицията. Ненко го крил в бараката в градината си. Пуснал си брада да не го познаят и се правел на глухоням. Толкова хора разтревожва, пустия му Киро, прави се на голям артист, смята го за геройство нъл тъй...

Какво правеше Бай Киро, как го правеше, беше влязъл под кожата на силните на деня — на партийните велможи. За тях той беше единствения художник. Ето как го характеризира тогавашния първи секретар Петър Данаилов, после мини-стър и посланник:

— Бай Киро е голема работа! Пцувал ме е, как ли не ме е наричал, ама е голем художник! Дума нема!

Пенчо Кубадински като идваше в Русе да надзирава как изпълняват разпоредбите му, все при него ходеше. С ескорта от коли, с разни делегации. Няма Галерия, няма изложби, няма изявени русенски художници — само Бай Киро. Гощаваше ги с риба и лакърдии — колко велик художник е и си показваше мазола на дланта — от четките бил; да прощават греблата на лодката.

Нямал пари — построиха му ателие на високия бряг на Дунава, в парка; после стана на колоритна къща. Пак нямал пари; ходеше на просия при велможите — телефона и електромера му плащаше общината. Понеже брегът от двора му се свличаше, общината го укрепил с терасовиден зид, висок петнайсеттина метра и бая широк; не можете да се сетите с какво — чак не ми дава сърце да го напиша — с надгробните стотици камъни-паметници от гробището, до съборената църква, за да се построи пантеона — Един зид — като пантеон на варварщината.

Поувлякох се — Бай Кировите истории са от графата за лудия и зелника.

За финал — с чужда пита помен прави:

Бай Киро взема, както е редно, с документи, от Историческия музей красив пищов-реликва, и инкрустирани със седеф старинни пушки, уж да ги рисува, а ги подарява на Първия ловец в НРБ — Пенчо Кубадински. И досега му се водят...

Такива бяха времената, ще кажете. А сега какви са! Не бих се учудил ако кръстят на негово име улица или го направят посмъртно почетен гражданин.

МОНОГАМЕН

Навремето гледахме едни, още черно-бели, научно-популярни филми и съм запомнил една серия за дивите джунгли на Амазония. Народонаселението там ходеше съвсем голо и в този смисъл се заглеждах като специалист, в подрусващите се първични и вторични полови белези на част от тях. Първобитна работа. Тогава за първи път подочух изказани и печатани мнения на западни люде, че и ние-българите спадаме към това недорасло-недопасло човечество и ако не били ТЕ с развитата си икономика, култура и разните му помощни следвоенни организации, сме щели да тръгнем също така голи и боси. Беше купонна система и помня, че имаше едни с квадратни точки — по малки за памучни и по-тлъсти за вълнените платове. В джунглата на Амазония, обаче, нямаше кой да им раздава от Комисарството квадратни точки и младежта там си ходеше тибидюс, както се казваше на един майчин език. Интересно — помня пълни подробности, извивки и прегъвки само младите девойчета и по-лицеприятните жени, а на другите, а имаше ли други — нещо ми се губят.

Та тия — младите, до полова зрялост, живеят отделно от старите и основно се занимават с усъвършенстване на конкретна техника за възпроизводство, кой как намери и с когото свари. Прелюбопитно. Дали щото подочух, че и ние-българите сме нещо аборигенесто, но и аз спазвах подобна практика. Докато — хлътнах с двата крака, до ушите, в Кака ви. Та — на връщане от гражданското, за по-направо минахме през N-ския манастир и накрая — помня много добре, брахме проскубан синчец от една още по-проскубана горица. Кака ви — вървеше пред мене, на лакет разстояние и аз умилен от гледката на стегнатото и тогава задниче, си обещах, на мене си — стига толкова хайманлък по чантиите с хорските котаци, вече само и единствено ТЯ!

Много ми е мръсен характерът, като се зарека за Нещо, на мене си и съм твърд като — абе, не отстъпвам.

Душеприказчикът ми, той почина отдавна — на младини хайманосвахме заедно; споделяхме си някои неща, знаеше за това ми заричане и уж познавайки ме, не вярваше, че ще го спазвам. Натякваше ми за котката, дето незахлюпено съседско мляко, като се научи веднъж — яде и други такива компромати. Като разбра, че съм кочичка, измисли някак-во проучване на неznam си кои институти, дето установили, че мъжът набира от жените при акт, разни имунитети и тия мъже, ограничили се само с една жена, страдат от всички болести измислени на този свят — ще видя аз, на стари години и прочие. Лошото е, че от сегашната ми изстрадана гледна точка, сякаш имаше право — като ме зачепарастиха разни болести, нямат край! Че и болят, дяволските. Скимтя, чак на плач го удрям от някои от тях, няма отърване. От моногамията е.

Да се променям е късно. Не от друго, ами — хайде да не приказвам. Все по-често ми е пред очите онова задниче, от което и помен няма, за сметка на нещо съвсем-съвсем друго и по-мащабно; и онази кьорцава пътечка, през още по-кьорцавата горичка и си мисля — как може човек, уж умен човек, за толкова кратка пътечка, за толкова кратко време, да изтръска толкова мащабно глупаво обещание.

Младост, неопитна младост!

АРХ. ЙЕРОТЕЙ ПЕТРОВ

Имах едно другарче, архитект, добре сложен мъж, около осемдесетте, доста висок, плещест, малко мършав, но му отиваше. Как няма да е мършав, като откак го помня, още по тъмно, много преди да я измислят тази думичка — джоугинг, той го правеше по крайбрежната улица. Кецовете му, хем на бос крак са бая голям номер и като тича шляпат ли шляпат — не му трябват фарове или звънец, веднага му дават път перушаните като него, тичащи по това никое време, вместо да си топлят булките! Като се поразвидели, като някой факир изважда от ръкава си ли, откъде ли, серкме в кофа и започва дълго и прецизно да прецежда Дунава. Симпатяга. Рисуваше чудесни и точни карикатурни скици с дебел флумастер на приятели; с лек характер — чудесно се работи с него. Има само една негативна екстра — името му

е малко странно: Йеротей; че му погажда и номера. Все се каня да го питам на кого е кръстен.

Много бе сладкодумен и ще ви предам две от разказчетата му почти дословно:

— Като завърших за архитект, ме разпределиха и постъпих в Проектанска организация — Русе. По навик от студентските години, родителите ми ме поддържаха с колетчета от село, докато се окопих. Нямах още установен адрес и баща ми адресираше колета, който така и не получих, така: За арх. Йеротей Петров, Проектантска организация — Русе. Тогава селото хранеше чадата си отишли на гурбет в града, с такива колети. Варени пилети, сушенки, селски хляб, курабии; някой и друг суджук, може и ши-шенце. Това — сложено в стара кошница без дръжка, зашито със стар парцал и надписано върху му с нап-люмчен химически молив.

Как го е надписал баща ми, как е изглеждал надписът, не знам, но в Русенската поща го разчели като: За архимандрид Йеротей, от Протестантска организация — Русе. Търсили, търсили... нищо... и върнали колета — Няма такова лице!. И телефон нямах. Обаждат ми се по хора след доста време — Сине, болен ли си, жив ли си, какво става, къде си? Дадох допълнителни адреси, пратили друг колет, оня се развалил по пътя. Откривам разни съобщения от раздавача, лепнати тук-там. Хеле, намира ме една женица, облъскана, на човек не мяза. От пощата съм, вика, бе момче; да знаеш само къде ли не съм те търсила преди; обиколих всички църкви и по телефона — манастирите в окръга, част от Северо-западна България; няма такъв архимандрид, казват и това си е! Пък нали — Божи човек, не иде току-така да го върнем; архимандрид е това, не е някой прост поп! И друг път са ме бъркали — все с архимандрид. Малко обидно — поне да беше с архиепископ или архиерей... Защо не и с архипелаг. Съгласен съм — дори и с архимилионер!

* * *

— С много връзки уредихме морска екскурзия до Истанбул, Атина и прочие черноморски пристанища. Ерген човек, минават му

разни мисли; дипломата — за всеки случай в джоба; кроя вариант след вариант, кой от кой по авантюристичен; претеглям плюсове и минуси. Ще слеза на някое пристанище и ще забравя да се кача. Колко му е. Малко ли колеги направиха така... Ами родителите ми, си викам; няма да го преживеят, аз съм им опората; толкова теглиха докато завърша, лишения какви ли не, заеми, икономисваха си лекарствата. Пъшках, стоях на кърмата, плюех по пенестата дия, през пет минути се отмятах по на сто и осемдесет градуса... и се прибрах заедно с кораба. Първата ми работа — у дома! Да разберат, че съм се преборил с предишни младежки мераци. Баща ми — уж ме гледа, ама сякаш през мене, разсеяно...

— Тате — викам — ето ме, върнах се — и му се усмихвам победоносно. — Той се втренчи тежко в мене и процеди:

— За чий хуй се върна, бе! Какво ще правиш тука? Нали си взе уж и дипломата с тебе...

— Защо не ми каза преди, бе Тате...

— Все аз ли да ти казвам! Голям мъж, баща му да му казва, тегли сега!

Иеротей захапа съчмата, разпери, замахна широко и серкмето бавно потъна; засече — едно минипопче.

— Попче-попче, ама риба! Риба-риба, ама попче! Поне да беше... архимандридче!... Йеротейче...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.